

PHILEMON TA BAUZIS

Urteak joan dira eta antioaleko jainkoak ere. Europan Jainko bakarra agertu da, baina gizonen biotzean beti xamurtasuna ezagutu da. Ipuin onekin, Jesus baino urte askoz aurrerago, Grezia-ra joango gira. Amets batean Erri eguzkitsu ta paketsu artara joango gira.

Grezia-ko tenplu eder batetan, erromerizale bezala etorri jendea, bi senar emazte zaarri jarraitzen zaizkitez. Bi zaar maitagarriei Philemon ta Bauzis deritzaze. Bi izenak bezala bi biotzak, adina gatik, ongi ta xamurki esegiak dira elgarri. Entzun zer dioten :

Tenplu onen tokian ez da beti, orain bezin toki eder ta sakratua izan. Iri bat zegoan, gure gazte denboran, an beyan ibar ondoan, gaix-

Illuntze batez, gure loi ta lastozko txabolan, emaztearekin izketan nengoan. Oroitzapenak ugari etortzen zitzaizkigun gogora; berrogei urte aietan, biotz uda berri batean bizitu izan ginan. Beartsu izan arren ifiori laguntzarik ez genuela eskatu ta ifiori eskerrik zor ez genion. Besteak bezala zimeltzen eta zaartzen ari ginan, baina naiko zoriona izan genuen. Orrela bakean geundela, norbaitek atea jo zuen. Agur esanda bakeari itxo egin gabe atea irikitzea erabaki zan: beti eta laister lagundu bear bait zayo, gauak artuta kanpoan dabillan arrotzari. Bauzis, nere anderea, atea zuk iriki zenuen. Bi gizon zeuden kanpotik, ate ondoan zutik. Nere maite onek esan zien.

“Bide luze batez, nekatuak ikusten zaituztet, sar zaitezte ta eserri. Daukagun apurra zuen zerbitzuko da.”

“Mixerian zaudezte —zion arrotzetan zarrenak— jainkoeri otoitzik ez aal dezute egiten?”

“Urrezko jainkoak, gizonen zabarkeria ikusiz, gortu dire” erantzun zuen nere emazteak. Bauzis’i esan nion pertz bat urez bete eta suaren gainean ipini zezan. Ura bero izan zenean Bauzis asi zen arrotzen oinak bideko zikinaz garbitzen eta ni artean emengo berriez eta kondaira zaarrez erantzuten. Main gainean gure etxeko oyal txuri bakarra ipini genuen; gainean ezarri, gazta, ardoa esnea eta eskaintzen aal genituen gure azken sagarrak. Arrotzak mainean jarri ziren eta jaten asi. Arrituta egon nintzan gauza batez: edaten zuten bezala basoak bete egiten zitzaizkien. Begira nengoan, baten itxura ederrari. Bauzis-ek ere bai ateman zion olako gizon aaltsu bat zala. Arrotzaren betile beltzeri begira, Bauzisi esan nion, Jupiter zela gure arrotz eder ori. Belaunikotz jarri ginen eta esan genuen gure apurra barkatzeko. Bauzis jaiki zen eta korrika kanpora atera: olibatzean eper bat ikusi zuela; eperraren ondotik egin zituen urratsak! Baina eperra igesi gure etxean sartu zan eta Jainkoaren oin artean idoro aterbe. Jupiter-ek orduan eperra eskuan artuik, kanpora lagatu zuen esanaz:

“Oa emendik urrun ekaitza etorri gabe” “Ekaitza, Jauna?” galdetu nion.

“Bai, zatozte gurekin zaar maiteak. Dakizuten bezala Jupiter naiz, nere lagun Merkuri onekin, Olinpa-tik jaitxia naiz, erri ontako jende gaixtoak zigortzeko. Etxe aberatsetan jo dugu, beartsuetan ere, zuetzaz kanpo inork ez digu aterik iriki, gutiago ostatu eskaini.

“Merkuri dei etzak odehyak, eta igo gaitezen danok mendi orren kaskora; ikusgarria ederrago dateke ta zuek adiskide maite zaarrak aterbean zirezteke.

Ordunkotz ez ginan gazte eta aski nekez, makilletan arrimuz igotzen asi ginan. Bi Jainkoak lagun, odeyetatik goiti mendian gora igo ginen. Mendi kaskora eldu bezala, gure oinen azpian Jupiterren aginduz asi zen sekulako ekaitza: trumoi dunbotsak asi ziren aurretik, iletaren dei legean. Odehyak lertu ziren, tximistak sutan zerutik eta lur barrendik irteten ziren; euria jaitx aalako ixola andian arri ta elurrez nastua erortzen ziren. Azkenenan ezin ezagutu non ura non airea ta non lurra asten zan, ain ziran danak nasturik, eta etxeak abereak ta jende maradikatuak loyarekin nasturik itsaso oldartura zoatzin.

Gure txabolara itzuli ginenean zutik zegoen, baina aldamenean here marmolezko pilare txuri, paretta gorri ta nabarrekin, ikusten dezuten begi lilluragarriko tenplu au agertu zitzaigun. Tellatuan orain ikusten duzuten urre distirakorrezko au zen. Paretta guzietan eta tellatuaren ego azpian zurezko ta arrizko idurietan kondatzen dizugun ipuin au eskultuta dago.

Tenplua lendabizikotz ikustean eta luzaroan begira geundela, Jupiter agertu zitzaigun eta galdetu zer gura genuen, zer naiarik genuen egin. Guk bereala aren tenpluan apez izatea eta tenplu barrenean sua

pizturik edukitzea. Baina zorion ori aski andi izan arren, geyago eskatu genuen: ots, bataren edo bestearen nigarrek, eriotz orduan, tenplua alborota ez zezaten, batean biak iltzeko zoriona. Orain zai gaude egunero, Jupiter-ek agindua itzemana gerta dadin.

Philemon-ek erromerizalei bere kondaira bururatu zien. Otoitzak ezpainetan, Bauzis-i begira zan eta Bauzis ari. Bauzis-ek bapatean bere besoak senarrari buruz edatu zituen. Bi Jupiter-ren apaiz zarrak zuaitz biurtzen dira. Bauzis-en tilo-ondo adarrak, Philemon-en aritz adarrekin naasten dira, jende arritu guzien artean. Urte askotan erakutsi aal izan dira Grezian, Jupiter-en tenplu ondoan bi zuaitzak elgarri esegirik.

D. PEILLEN.

SEVILLA'tik

EGAN aldizkariaren Zuzendari jauna:

Itz bi eskatzen dizkidazu, Sevilla'n darabizkigun mixio-lanei buruz. Orra txintxo asko idatzi, EGAN-zaleak beren otoiitez lagundu dezaiguten.

Orain amasei urte, 1943'ko azaroan, Pedro Kardenal Segura gure Aita On izandakoak (g.b.) amets polit bat agertu zun, urte artako Eliz-Batzar edo Sinodoan: bere Goterkian Apaiz Mixiolari batzuk laguntzalle izatea nai zukeala.

Eta amets ori, andik bost bat urtera, egi biurtu zitzaion. 1951'ko urrillan, Kardenalak berak Otoitz-Egun batzuk zuzendu zizkigun, San Juan de Aznalfarache'ko Otoitz-Etxe txit ederrean, bere aurreneko lau apaiz mixiolarioi.

Eta Artzai sendo, jakintsu, biozti, langille, Jainko-zale aren ondoan egin genitun lenbiziko mixio-lanak. Ezin aztuzko urteak...!

Orduko Sevilla-Goterkiak (Archi-diocesis'ak) bi probintzi t'erdizitun: Sevilla eta Huelva osorik, eta Cadiz'koa erdi bat. Lurrealde zabal ayetan egiñak gaituzu amaika ibillialdi eder, anima billa, mixioak emanez!

Lauok batean bizi giñan, Huelva'ko Valverde del Camino erri apañean, Kardenalak antolatutako Mixiolari Etxe zarrean. Geroztik, Huelva'ko probintzia Goterki berri egin zanean, Sevilla'ra etorri eta orain gauden Umbrete erriko Apaiz Mixiolarien Etxera bildu giñan. Sevilla'tik amalau kilometro bide.

Oraingo Sevilla'ko Arzobispo, José María Bueno Monreal Gongotzai Jauna, eta Huelva'ko Pedro Cantero Cuadrado Obispo-Gotzai Jauna, biak, zein baño zein, esku-zabalik erreztazun ematen ari zaizkigu. Erroma'tiko mesede bat ere zor diegu pozaren pozez. Jainkoak ordain dezayela.

Apaiz billera ontako mixiolariak bi eratako gaituzu: Aldi luzerako —urte bete, bi, amar...— etxe berean bizi geranak; eta mixio bat edo beste emanda atzera itzuli diran errietako apaizak, eta ifioiz edo, prailleak. Aurreneko sallean amaika —dozena eskas— izan gera. Bigarreanean, eun'tik gora lagun. Eta denon artean, zortzi urte oyetan 456 mixio eman ditugu: Ejerzizio Itxiak (Otoitz-Etxe barrenean) 187; Irikiak (Parroki Elizan) 74; eta bestelako Erretiro edo Otoitz-Egunak 228.

Oyetzaz gañera, etxetik Ameriketara joan zaizkigun lau mixiolarien lanak bateratu bear genituzke, guztion lanen kontu garbi izateko.

Datorren illean asten gaituzu Andaluzian, beste amar illabetean erriz erri mixioak ematen. Ea EGAN-zale zintzoak otoitzez laguntzen diguten. Eskerrik asko.

Dagonillak 27.

LUIS EGIA REZOLA. Apaiza.

VALENCIA'tik

BAI, BAÑAN EZ.—Ezagutzen ditugu zuk eta nik, irakurle, euskaldun batzuk iñor baño euskaldunagoak diranak. Ain maitea dute euskera ta ainbeste saiatzan dira bere alde, edozein egiteari akatsen bat arkituko diote.

Batzuetan garbiegia edo laboratorikoa oi da; bestetan, arrunta ta erderakadaz betetakoa. Berak daukate “euskeraren neurri jatorra”, bañan ez darabilte neurri ori iñoiz, eta euskera bera ere doi-doi baizik. Eztizute euskal literatura txapelketarako errenkada soil bat egingo, ezta azalduko ere bertso txar batekin euskal altxor pilloa zerbaitetan ugaritzeko: ez iñolaz. Bañan euskera maite? Ori, bai! Txit maitea dute! Beraz... Bañan lagundu, eztute ezertan lagunduko, ezta liburu ezta azalduko ere bertso txar batekin euskal altxor pilloa zerbaitetan gin ezkeroz. Gañera, gaxoari bere malla ere ipiñia diote: baserrian ikullu bazterra edo...

Itzegin ezkeroz, ortik aurrerakoak, goi-malletan gure izkuntza igo bear izateak eta abar, txoro batzuen zimak omen dituzu. Bereziki euskaldun txoro batzuenak, beste errietakoek gaztelerarentzat bakarrik omen dituzte doai auek... Bañan beste errietakoek ere txit maite dute bere izkuntza. Ta euskaldun “jator” auek auxe ikusi dezaten, on izango auzoan zer dagiten ikustea. Ea, bada...

LO RAT PENAT'EN 1960 LITERATURA TXAPELKETA. Arranea! Eztituzu makalak jaun auek! Argitu dezagun, lenengo, elkarte onek Valenci'ko erreinoan, Euskalerrian Euskatzaindia'k dun itzala ta ospea ba-dizula. Ta goi-malla baduten edo ez ikusteko, ikusi besterik ez dago zer-nolako norgeiagoka eratu dizuten, ta nortzuen laguntzaz eta diruz azaltzen diran. Ara, bada, motx-zurrin azaldu luzeegi izango litzakena.

Sail bitan banatzen dituzte: “Mediterráneo, 1959-XI-12) “Premios Ordinarios” eta “Premios Extraordinarios”. Lenengoan bederatzi gai beste ainbeste sarirekin, valenciera utsean bearko dute izan. Biga-

rranean, amasei sari ta gai. Sail ontan gazteleraz eta valencieraz idatzi leike. Beraz zuzendarien artean euskaltzale zimatsuak egon ezarren, idazle arteko norgeiagoka ezezik bi izkuntzen norgeiagoka era ba-du.

Ta zeintzuk ote dira, bada, sari-gaiak eta diruak jarri dituztenak? Ez edozein. Ara sinisgogorak eta bestekoak: Arzobispo jauna. Valencia ta Castellon'go Diputazioak. Castellón, Carcagente, Orihuela ta Sagunto'ko ayuntamientoak. Valencia ta Alicante'ko Caja de Ahorros. Valenci'ko Polizien burua, ta abar ta abar.

Gaiak ere ugariak dituzu: Sinismen gaiak, ahorroa goratzeko aur-ipuiak, olerkiak, antzerkiak, lurgintza, itxasgintza, ipuiak ta beste zenbait.

IZKUNTZ - IKASLEAK. — Edozein izkera goi-mallara igotzeko ikasi egin bear. Lo Rat Penat'ek berak aurtengo ikastaro saiaketara dei egiña da ("Mediterráneo", 1959-X-22). Itzez eta eskutitzez edo korrespondentziz izango dira, aur, emakume ta gizonezkoentzat. Urtetik urtera berotasun gaiago nabari omen da. Ta, gañera, deiak dio: "Al final del curso se conceden diplomas y premios a los alumnos que los han merecido, así como títulos de Profesor de Lengua Valenciana a los que cursan todos los ejercicios con nota de Notable."

Ortik atera, beste errietan ere eztaukatela bere izkuntza nolanai bazter batean utzi ta iltzeko, ez orixe. Ta ausnarrean jarriko ba-giña auxe dakusgu: Onela igo bide dirala beste izkuntzen malletara.

IL - TXARTELAK.—Len aitaturiko oieri esango ba-genio il-txartelak edo eskelak euskeraz ere egin bear lirakela auxe esango liguteke: "Utzi zaiozue pakean ildakoei eta bere aidei zuen euskera orrekin, danetan sartu gabe. Zuek, betikoak..."

Gu, betikoak... bañan auzokoak ere sartzen dira bideotan. Bestela, ikus: "† En Gaietà Huguet Segarra. Ex-deixeble de l'Institut Agronómico Nacional de Paris. Ha mort en el dia d'ahir, habent rebut els Sants Sagraments, en la seua ciutat natal Castelló de la Plana. Els qui ploreu: els... Castelló, 12 de Novembre de 1959."

Valencieraz it-txartela egiten ba-da, zargatik ez egin euskeraz? Ta gauzotan nekazariak bakarrik ez dirala sartzen garbi erakusten du il-txartel orrek. Bai, euskeraz ere egin leizke. Euskalerriko izparingi zuzendariak artuko lizueke dirua euskeraz itzegiñez ordaintzera joango ba-zifiate. Ta zeruko atezaiak ez lizueke muxin egingo, gogoa garbi, euskeraz otsegingo ba-zeniotte bere ate zabal-ederrean. Baita, euskeraz ere sar diteke zerura...

TA, ETXALDEAN... ZER?—Aurreko lerroak irakurri baldin badituzu ez da arritzeko izango zure baitan galdera ori egitea. Neronek ere egin diot sarri. Eta erantzuna izan dezadan etxaldera jo det, edozer aitzaki arturik.

Ikus-ikusi ditut Donosti'ko aurtengo estropadak, eta kaiako nas-

pillean sartu. Lezo'n, ene emaztearen urixka paketsuan, Uztapide ta Mitxelena bertsolarien ateraldiakin goza. Ta Tolosa'ko "Gorriti Antzokian" Gaztelu'ko antzeslariak emandako "Garbiñe" ikusita poz-zirraratu. Txit nere kutuna izan da Gaztelu nere jolasaldi ta euskaltzale ibilleretan. Au aldaketa. Orain goitik datozkigu kaletarrei erakustera. Nola erakutsi ordea? Txit ederki egin zuten bere lana ta ongi txalotuak izan ziran, leporaño bete izan zuten bi saioalditan. Ikusten da gizon baten eskua. Gizon, soilki esan det, ta naiko izen ba-da euskaldunentzat.

Eta ene errikide ta adiskideok? Ez ote zerate zerbait esnatuko lotsaren eztenkada nabaituta benik? Ez esan zeletasunik ez dagola bazterretan, aitaruriko ta ene kolkoan gordetako bestetan ikusi bai-det oraindik ba-dagola. Gizon baten eskua bear, orixe.

Antzerki auxe ikusi ta etzuan egunak argitu uzten nuanean nere jaioterria itxaropen argiaren txirripaz. Liburu asko ta erri xearentzat ezer etzala egiten, esan zidan ene ezagun batek. Emendik diot, zerbait zerbait egiten dala era guzietara. Askoz geiago egin leikela ezin uka. Maxiatzallle ta "euskeraren neurri jatorra" dutenentzat ere ba-dago toki gose-egarriz azia itxoiten dagon euskal alorrean.

ESTANISLAO URRUZOLA.

Burriana'n 1959 Azaroa.

